

BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ VE BİLGİ TOPLUMUNUN EKONOMİK YÖNÜ

Arş. Gör. Mustafa KURT

ÖZET

Dünya tarihi boyunca insan hayatında gelişmeler her alanda devam etmiştir. Yerleşik hayata geçilmesiyle bir dönüm noktası yaşayan insanlık bu aşamadan sonra ekonomide de dinamik bir yapı sergilemiş ve uğraş alanları günümüze kadar değişikliğe uğramıştır.

Sanayi devrimiyle beraber ekonomi sektörler açısından çeşitlilik kazanmıştır. Zamanla sanayileşmesini tamamlayan ülkeler gelişmiş ülkeler kategorisine girmiş sanayileşemeyen ülkeler ise sürekli diğer ülkelerin gölgesinde kalmışlardır.

Günümüzde, sanayileşen ülkelerin gelişmiş ülkeler kategorisine girdiği bir süreçten, yine aynı ülkelerin geri kalmış ülkeler haline geldiğini ve bilgi üreten ülkelerin gelişmiş ülke sınıfına dahil olduğu anı yaşıyoruz.

I. BİLGİ SEKTÖRÜ

1.1. Ekonomi Tarihinde Sektörler

Uygurlık tarihine bakıldığında toplumların kendilerini topyekün değiştirdiklerini, yepyeni ve beklenmedik bir biçime girdikleri dönemlere rastlanmaktadır. Bu dönemlerden insanlık tarihinde en önemli iz bırakanlardan birincisi toprağa ve yerle-

şik hayata bağlayan tarım toplumuna geçiştir. İkincisi, tarım toplumundan kitlevi üretimin, tüketimin ve eğitimin önemli olduğu sanayi toplumuna geçiştir. İnsanlık bugünlerde yeni ve köklü bir değişimin eşliğindedir. Uygartık tarihindeki bu üçüncü köklü değişim sanayi toplumundan bilgini giderek hammadde, emeğin ve diğer kaynakların yerini alacağı ve geçişin şimdiki sanayi toplumundan tamamen farklı bir "Bilgi Toplumuna" doğru olacağı ifade edilmektedir.¹

Baş döndürücü hızla ilerleyen teknoloji, bilim dünyasındaki son gelişmeler, dünyamızın yaşı göz önüne alındığında açıklanması hiç de kolay olmayan bir durumdur. İnsanın kendini keşfetmesi, bilgisinin değerini anlaması ve bunu kullanabilmesi yirminci yüzyılın sonlarına doğru gerçekleşebilmiştir."

1.2. Sanayi Sektörünün Değer Yitirmesi

Tarım sektörünün hakim olduğu 18. yy. ekonomilerinde sanayini payı giderek artmaya başlamıştır. Başlangıçta sanayi toplumlarında, tarım sektöründe çalışanların toplam istihdamdaki ağırlığı % 80 dolaylarında iken bu oran günümüzde % 3'e kadar düşmüştür. Sanayi üretiminin payı ise en fazla % 50'lere kadar çıkmışken son dönemlerde bu oran tekrar % 30-40'lara kadar düşmüştür. Buna karşılık hizmet sektörünün payı % 60'ların üzerine çıkmış ve sanayi toplumuna doğru bir kayma gözlenmiştir.

Sanayi toplumunda 1970'li yıllarda petrol krizleriyle beraber sancular başlamış, dünyanın hammadde kaynaklarının biteceği, sanayinin getirdiği çevre kirliliğinin insanlığın geleceğini nasıl tehdit ettiği sorgulanmaya başlanmıştır.

1.3. Ekonomide Yeni Yönelimler

Sanayi toplumlarında yaşanan sıkıntılar insanları yeni bilgi ve teknolojilere yönlendirmiş, bu durum yeni gelişmelerin insanlığa getireceği değişim ve dönüşümün sanayi toplumundan daha derin ve köklü olacağını habercisidir.

Mavi yakalı işçiler, bu yüzyılın ilk yansında şaşılacak derecede hızlı büyüdü. Fabrika imalat işçileri, madenlerde, ulaşımda çalışanlar 1950'lerin ortalarına kadar, İngiltere, Batı Almanya, Japonya ve toplamının üçte ikisi ile Birleşik Devletler'de çalışan nüfusun gerçek çoğunluğunu teşkil ediyorlardı. Son kırk yıl içerisinde bu oran hızla düştü ve 1980'den sonra düşüş göze görülebilir duruma geldi. Bugün Birleşik Devletler'de bu gruplar, I. Dünya Savaşı öncesine göre kıyaslandığında küçük gruplar durumuna düşmüştür ve gelecekte de beşte bire kadar düşeceklerdir.

Bunlar sosyal yapıyı, toplumu, devleti, ekonomi ve siyaseti derinden etkileyen benzersiz gelişmelerdir. Daha şaşırtıcı ve benzersiz gelişme ise, bilgi işçileri grubunun hızla yükselişidir. Bu grup tarihin geleneksel gruplarının yerlerini hızla tersyüz ediyor. Aynı hızla, çalışan nüfusun çekim merkezi oluyor ve her gelişmiş ülkede ve sanayi sonrası toplumlarda en büyük grup haline alıyor.²

¹ Hasan, ÇOBAN. *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1997, s.5

² Uğur, Yozgat, *Bilgi Toplumuna, Önemli Yayınları*, İstanbul, 1997, s.26

³ Peter, DRUCKER, *Bilgi İşçi ve Bilgi Toplumuna*, İpek Yolu (KTO Dergisi), sayı: 134, Nisan 1999, s. 169

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bilime dayalı teknoloji üretimi ve bilime dayalı endüstriler yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Yüksek teknolojiler arasında yer alan bilişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve bilişim teknolojileri kanalıyla sürekli üretilebilen, tekrarlanabilen ve paylaşılabilen bilgiye dayalı bilgi ekonomisine geçiş söz konusudur. Sanayi toplumunda mamul üretimi ön plandayken bilgi toplumunda bilgi üretimi ön plana geçmiştir.⁴

Endüstri toplumunun ürünü olan temel kurumlar son derece ciddi bir sarsıntı geçirmekte, zaman ve mekan kavramları değişmektedir. Fabrika üretiminin egemenliğindeki endüstri toplumunun sosyo-kültürel ve sosyo-politik yapısını oluşturan ulus-devlet, kitle öğütleri, modernite, akıl ve pozitivist bilim gibi kavram ve kurumlar yeniden sorgulanmakta, ya da son derece ciddi bir kriz yaşamaktadırlar. Endüstri toplumunda stratejik kaynağı oluşturan "sermaye" yerini enformasyon toplumuna geçiş sürecinde "bilgi" ye bırakmakta ve bilgiyi üreten kurumlar toplumun temel ekserisini oluşturmaya başlamaktadırlar.⁵

Sosyal ağırlık merkezi bilgi işçisine doğru kaymıştır. Bütün gelişmiş ülkeler ticaret sonrası bilgi toplumları haline gelmektedirler. Gelişmiş ülkelerde iyi işlere girebilmek ve meslek hayatında ilerleyebilmek, bir üniversite diplomasına sahip olmayı giderek daha gerekli kılmaktadır.

Karl Marx'ın kavramış olduğu şeylerden biri sermayenin yer değiştirebilme raciydüyü. Sermaye, bu yönüyle toprak ve emek gibi diğer üretim faktörlerinden ayrıdır. Kendine en çok parayın ödendiği yere gidebilir. Bilgi de artık gelişmiş bir ekonominin gerçek sermayesi haline gelmiş durumdadır.

Bu değişimin altında yatan yalnızca bilgisayarların ve finansal oyunların yaygınlaşması değil asıl toplumun bilgi tabanındaki günümüzdeki muazzam kabarmasıdır.⁶

Ulus devletleri sanayi üzeri topluma geçişten kaynaklanan temel sorunları izlemektedir. Ekonomik açıdan ulus devletler, sanayi devriminin ürünüdürler. Bu açıdan işlevlerini tamamlamış bulunmaktadırlar. Gelecekte belki tamamen bu evram ortadan kalkmayacaktır ama gücünden çok şeyler kaybedecektir.⁷

Bugün artık iletişim teknolojisinin baş döndürücü bir hızla geliştiği bir çağda yaşıyoruz. Dünyanın evrensel bir köy haline geldiği, Gutenberg Galaksisi'nin - yeni nesil teknolojinin yerine, görüntünün egemenliğini ilan ettiği bir ortamda; kitap kültürünün yerini görüntü kültürü almıştır.⁸

Bütün bu gelişmeler çağımızın "bilgi çağı" olarak adlandırılmasını haklı kılmaktadır. Posta ve telgraf hizmetlerinden başlayarak artık her konuya ve tüm yerlere birimlerine uzanabilen bilgisayar ağları bir "bilgi toplumunu" yaratmıştır.⁹

⁴ H. İnceci, SARIHAN, Teknoloji Yönetimi, Desnet Yayınları, 1998, s.169

⁵ n o. Bilgi Ekonomisinde Elektronik Ticaret, İTO Yayınları, İstanbul, 1998, s.41

⁶ Abin-Heicii, TOFFLER, Yeni Bir Uyguruk Yaratmak, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994, s.36

⁷ Abin TOFFLER, Ekonominin Çöküşü, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991, s. 90

⁸ Radvan, KARLUK, Küreselleşen Dünyada Uluslar arası Ekonomik Kuruluşlar ve Entegrasyonlar. Eskişehir, 1995, s.2-3

⁹ Emin. AYDIN, Değişen Bilgi Toplumu, Beta, İstanbul, 1996

1.4. Sanayi Toplumundan Bilgi Topluma

Batı toplumlarının tarihinde ilk önemli değişimler on üçüncü yüzyılda başlamış olmasına rağmen; bilgi toplumunun temelini oluşturan ve tüm dünyanın kaderini etkileyen en önemli değişim, Johann Gutenberg'in hareketli tipograf matbaasını bulması ile başlamaktadır. Gutenberg'in bu buluşunu "basma" konusundaki yeni teknikleri oluşturmaya yönelik geliştirilmesi ve kitap basımı için gerekli kağıdın Çin'de üretilmesi ile ilgili yeni bir aşama tamamlanmış olmaktadır. Çünkü bilgi artık kitaba aktararak, belgelendirilebilmekte, saklanabilmekte ve bilgidan yararlanabilecek diğer bireylerin kullanımına sunulabilmektedir.¹⁰

Geleneksel toplumda tarımsal üretim, sanayi toplumunda sanayi malları üretimi önemli olmuştur. Son dönem sanayi toplumunda hizmetler sektörü egemen sektör olurken, bilgi toplumunda bilgi sektörü önceliği olacaktır.

ABD'de 1870'de çalışanların yarısına yakının tarımda çalışırken 1990'da bu oran %2.4 olmuştur. Çalışan nüfus önce tarım sektöründen imalat sektörüne, daha sonra sanayi sektöründen hizmetler sektörüne kaymıştır. Ekonomik anlamda bilgi sektöründe çalışanların ulaşabileceği oran %50 civarında olacaktır. İngiltere ve ABD sanayileşmeye diğer ülkelerden daha önce başlamış olduklarından bu ülkelerde bilgi sektörünün genişlemesi tepe noktasına ulaşmıştır. Bilgi toplumunda bu hareketlilik devam ederek hizmet ve sanayi sektöründen bilgi sektörüne kaymalar olacaktır. Bu o kadar hızlıdır ki ileriki dönemlerde sanayi sektörünün üretimdeki payının %10'un altına düşmesi beklenmektedir. ABD'de imalat sanayinin istihdamdaki payı 1960'da %34.8, 1980'de %22.5 iken 2000 yılında %12'ye 2010 yılında da %5'e düşeceği tahmin edilmektedir."

Bu durum bilgi sektöründe meslek çoğalması ve farklılaşmasına yol açacak ve bu sektörde hızlı bir gelişme olacaktır. Sanayi toplumunda işletmeler sosyo-ekonomik sürecin en önemli öznesi iken; bilgi toplumunda gönüllü topluluklar sosyo-ekonomik sürecin öznesidirler. Sanayi toplumunda özel mülkiyet, rekabet ve kar maksimizasyonu ön plana çıkarken, bilgi toplumunda müşterek katılım ve sosyal yarar belirleyici olmaktadır."

2. BİLGİ TOPLUMU VE BİLGİ SEKTÖRÜ

2.1. Bilgi Toplumu'nun Temel Özellikleri

2.1.1. Bilginin Önem Kazanması

Yirminci yüzyıl sona ererken dünyada değişim hızlandı. Değişim sonucu bilgi toplumu denilen bir toplum ortaya çıktı. Bilgi toplumunda, en ileri bilgiye, en ileri teknolojiye ulaşan, başanya daha kolay ulaşabiliyor. Ancak değişim ve bilgide sınır yok. Her gün yukarıya doğru tırmanma sürüyor. Bunun için değişimi ve bilgi birikimini devamlı izlemek şart. Çağdaş iletişim tekniklerini bilmeye ve kullanmaya mecbur-

Ergin, UZGÖREN. "Bilgi Toplumunda Uluslararası Rekabet Edebilirlik Avantajının Yararlanmasına Yönelik Stratejik Yaklaşım: Devingen Yaratıcılık", DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Ocak 1999, s. 166
" ÇOBAN, s.49-50

¹⁰ Azim, ÖZTÜRK. Küreselleşen Dünyada Yöneticilik. Adana Nobel Kitabevi, Adana, 1998, s.23

sunuz. Bugün artık bir çok şey şeffaflaştı. Bilgiye ulaşmayı bilen, oturduğu yerden zaman ve para harcamadan istediği bilgiyi elde edebiliyor.¹

Gelecekteki bir ofis çehmesinin başında anlamsız bir konuşma düşünüyorum: "Ne kadar bilginiz var ?" , "İsviçre bulundurduğu bilgiler yüzünden büyük bir ülke!", "Bilgi Fiyat Endeksinin yükseldiğini duydum."²

Yukarıdaki ifadeler şu an anlamsız görünse de 10 yıl önce dahi bugünkü gelişmelere inanamayacağımız gibi bugün de bu ifadeleri anlamsız bulmamız doğaldır. Bilgi toplumunun sürükleyici gücü ve en başta gelen kaynağı bilişim teknolojinin ürünü olan bilgidir. Bilişim bilgisi bilgisayar sistemleri içerisinde bilimsel usullerle işlenip elde edildiği için, ferdî keyfîlik ve saptırmalardan uzak olması nedeniyle daha objektif bir özelliğe sahip olacaktır.

2.1.2. Globalleşme

Globalleşme günümüzde bir yandan millî ekonomilerin birbirleriyle karmaşık ilişkeler girmeleri, öte yandan artan bilgi ve enformasyon talebi, bilişim pazarının alabildiğine genişlemesine yol açmaktadır. Böylece bilişim sektörü hem millî nem de uluslar arası ölçekte lokomotif sektör haline gelerek globalleşme eğilimine girmektedir.

2.1.3. Bilgi Sektörünün Doğuşu

Bilgi toplumunda, bilişim bağlantılı sanayiler sonucu bilgi sektörü toplumsal açıda önemli bir yer almaktadır. Bilgi toplumu olan ülkelerde bilgi giderek hammadenin, emeğin ve diğer kaynakların yerini almaktadır. Bu sebeple bilgi toplumunun başta gelen sosyal grupları bilgi işçileri olacaktır. Bilgi sektörünün altyapısını devlet sektörü tarafından kurulmasıyla bilgiye dayalı insani sermaye ön plana olacaktır. Sanayi toplumunda tarım, sanayi ve hizmetler sektörü gündemde iken bilgi toplumunda buna bir de bilgi sektörü eklenmektedir. ABD gibi gelişmiş Ülkelerde toplam işgücünün %50' sinden fazlasının artık bilgi sektörüyle ilgili iş dallarında çalıştığı bilinmektedir.

2.1.4. Çevre Koruma Sorununun Gelişmesi

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçerken, kirlilik, çevre tahribatı ve doğal kaynakların tükenmesi gibi problemler ortadan kalkarak, kirlilikten arınma, doğayla uyum ve kaynak tasarrufu anlayışı devreye girmektedir.

Çevre sorunlarının ortaya çıkması, işletmelerde yeni bir bakışı zorunlu kılmıştır. Kararların alınmasında çevre önemli bir faktör olarak değerlendirilmeye başlanmıştır, ancak buradaki yaklaşım, sosyal ve ahlaki olmaktan çok, ekonomik bir harekettir, işletmeler karlılıklarını arttırabilmek için çevreyi göz önüne almaya başlamıştır.³

2.1.5. Gönüllü Kuruluşların Etkinleşmesi

Bilgi toplumunda gönüllü kuruluşlar ön plana çıkmaktadır. Bilgi toplumu aynı zamanda kuruluşlar toplumdur. Bu kuruluşlar birbirine bağımlı ama kav-

¹İp. SABANCI. Başarı Şimdi Aklının Ağzında. Mart Yayınları. İstanbul. 1998. s. 86-89

²GATES. Önümüzdeki Yol. Arkadaş Yayınları. Ankara, 1999. s.22

OBAN. s.41

ramları, görüşleri, değerleri açısından farklı şeylerdir. Gönüllü kuruluşlar daha bugünden toplumun ayrılmaz birer parçasıdır. Bu kuruluşlar halen Amerika'nın er büyük işvereni durumundadırlar. Her yetişkin Amerikalı'dan biri, (yaklaşık 90 milyon insan) haftanın en az üç saatinde ücretsiz memur olarak yani gönüllü olarak bu kuruluşlarda çalışmaktadırlar. "Ne özel sektöre ne de devlete ait olan "insanı değiştirmeye yönelik" kar amacı gütmeyen bu kuruluşlar, üçüncü sektör olarak bilgi sektöründe yerlerini alacaklardır"¹⁴.

2.1.6. Bilgisayarlaşma

Bilgi toplumunun en önemli özelliklerinden birisi bilgisayarın yoğun olarak kullanılacak olmasıdır. Konu ile ilgili uzmanlara göre, bilgisayarın sanal ticarete aracı haline geldiği internetsiz bir ülkenin geleceği olamaz. Bilişim sistemlerinin insan hayatındaki rolü giderek büyümektedir.¹⁵ Yani toplumun şekli bilgisayar ve iletişim teknolojisiyle çizilecektir. Bilgi toplumunda örgütlerin bilgiye dayalı hale gelmeleri, bilgisayarların ve haberleşme araçlarının gelişmesi ve entegre olması, robot teknolojisinin üretime girmesi örgütsel yapılan da değiştirecektir. Bu gelişmeler bir yandan işletmelerde niteliksiz iş gücünü ortaya çıkarmakta, bir yandan da bilgi uzmanlarının sayısının artmasına neden olmaktadır.¹⁶

2.1.7. Örgütlü Toplumun Güçlenmesi

Bilgi toplumunda, ortak özellikler, değerler ve amaçlar ile ortak mekan ve çarılara sahip kişilerin oluşturduğu sosyal gruplar teşkilatlanmış olarak sivil hayatta ağırlıklarını ve etkinliklerini göstereceklerdir. Bu gruplar çıkar çatışmasından çok çıkar uzlaşması ile şu andaki ve gelecekteki ortak amaçlarını gerçekleştirilmeye yönelik dayanışmacı gruplar olacaktır.¹⁷

3. EKONOMİK AÇIDAN BİLGİ TOPLUMU

Bilgi toplumu yeni meslek yapıları, yeni üretim ilişkileri ve yeni sosyal yapıları ile yoğun olarak bilginin üretildiği bir ekonomik sistem olarak ortaya çıkacaktır. Bilgi çağı "bilgiye dayalı sanayi, ihtisas emeği yoğun, bilgi yoğun" üretim biçimlerinin üstünlüğü dönemi olacaktır. Bilgi toplumunda bireyleri ve girişimcileri bilgi üretmeye yönelten temel motivasyon, kendini gerçekleştirmeye yönelik başarı olacaktır. Söz konusu başarı yarışı, başarı rekabeti şeklinde olacak ve yalnız yerel seviyede değil global seviyede gerçekleşecektir.

Sistemin temel karakteri yeniliktir. Ekonomik sistemi ise "Yenilikçi Piyasa Ekonomisi"dir. Bireyin yetenek ve beşarısını ön plana çıkarttığı için özgürlükçü, toplumsal dengeleri ve gönüllü kuruluşları bünyesinde barındırdığı için sosyal, çevreye zarar vermediği için ekolojik, bilgi teknolojisini baz aldığı için yenilikçi bir özelliğe sahip olacaktır.¹⁸

Sanayi toplumunda ekonomik yapı pazara yönelik mal üretimi, sermaye birikimi, iş bölümü. Üretim ve tüketimin fabrika ve konut olarak ayrılması, üretimde uzmanlaşma,

¹⁴ Peter, DRUCKER, Yeni Gerçekler, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1992, s.201

¹⁵ İTO, s.52

¹⁶ ÖZTÜRK, s.7

¹⁷ ÇOBAN, s.47

¹⁸ İ.Hakkı, DÜĞER, Stratejik Düşünce Analizi, Ders Notları, Kütahya, 1998, s. 5

arz talep ilkesi ve rekabet gibi unsurlarla belirlenmekteydi. Bilgi toplumunda maddi malların üretimi yerine bilgiye dayalı üretimin ön plana çıkacağı, insani sermayenin esas kaynak olacağı, birlikte üretim ve kullanımda paylaşımın olacağı, toplumsal yarar gözetiminin önemli olacağı gibi temel özellikler ekonomik yapıyı oluşturacaktır.

Ekonomik yapı, sanayi toplumunun mübadele ekonomisinden, bilgi toplumunun sinerjik ekonomisine dönüşecektir. Bu durumda sanayi toplumunun arz-talep dengesine dayalı üretim ve fiyatların değişmesi ilkesi, yerini gerçekleştirecek amaçlar ilkesine bırakacaktır. Amaç-araç ilkesi, Ortak amaçların başarılması şeklinde toplumsal düzenin korunmasını sağlayacaktır.

Bilgi toplumu insanın, gelecekteki amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik çabalarıyla bilim teknolojisinin imkanları ile sürekli bilgi üretirken, sistemin temel özelliği yenilikler olacaktır. İnsanların amaçlarını ve kişiliklerini gerçekleştirmelerinde yeniliklerin kaynağı olan rekabet varlığını koruyacaktır.

Bilgi sektöründeki gelişmelere paralel olarak tarım, sanayi ve hizmet endüstrilerindeki üretimlerde de gelişmeler olacaktır. Bilgi toplumunun tarım alanında kullanılmasıyla, bilgi toplumunda tarımsal üretimde büyük artışlar olacaktır. Getirilecek yenilikler ve genetik müdahalelerle her türlü iklim şartlarına uyum sağlayan bitki ve besin maddelerinin üretimi sağlanırken, beslenme ve açlık meselesine de kalıcı bir çözüm bulunabilecektir. Bilgi tabanlı endüstriler dört ana gruba ayrılacaktır. Bunlar bilgi endüstrileri, bilimsel bilgi endüstrileri, sanat endüstrileri ve etik endüstrileridir.²⁴

Dört gelişmiş ülkedeki işgücünün sektörel dağılımına yıllar itibarıyla bakarsak;

Tablo 1: Dört Gelişmiş Ülkede İşgücünün Sektörel Dağılımı

Sektör/Ülke	1890	1910	1930	1950	1970	1990
Tarım Sektörü						
İngiltere	10,2	7,6	6,4	5,2	3,0	—
A.B.D.	37,2	31,1	20,4	11,9	3,1	2,4
Almanya				22,5	8,5	4,0
Japonya					19,3	6,3
Sanayi Sektörü						
İngiltere	47,5	43,4	45,2	39,9	33,7	—
A.B.D.	28,1	36,3	35,3	38,3	28,6	18,5
Almanya				38,3	36,0	33,7
Japonya					32,0	36,6
Hizmet Sektörü						
İngiltere	32,3	35,7	27,5	27,1	26,7	—
A.B.D.	22,3	17,7	19,8	19,0	21,9	32,3
Almanya				20,9	25,0	20,9
Japonya					24,1	22,0
Bilgi Sektörü						
İngiltere	10,2	13,3	20,9	27,8	36,6	—
A.B.D.	12,4	14,9	24,5	30,8	46,4	46,8
Almanya				18,3	30,7	41,4
Japonya					24,6	35,0

Kaynak: ÇOBAN, Hasan, Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş, İnkilap Kültürü, İstanbul, 1997, s. 43

²⁴ ÇOBAN, s. 58-60

ekonomi içinde sektörlerin işgücü dağılımı sürekli değişmiş ve bilgi sektörü istihdam yönünden gelişmiş ülkelerde hakim hale gelmiştir. Buda bilgi sektörünü vazgeçilmez bir konuma sokmuştur.

Gelişmekte olan ülkeler kalkınma stratejilerinde değişiklik yaparak bilgi toplumuna geçişi başlatabilirler. Bunun için gelişmiş ülkelerin terk ettikleri eski teknolojileri almaya dayalı sanayileşme stratejileri yerine, bilgi toplumu ve bilgi teknolojilerinin dinamizmini canlandırıcı "yenilikçi strateji"ye geçmeleri ve bu amaçla politikalar geliştirmeye yönelmeleri gerekmektedir. Eğer böyle yapılırsa önümüzdeki, on ya da yirmi yıl içinde şaşırtıcı ekonomik mucizelerin yer alması, üçüncü dünyanın yoksul ve geri ülkelerinin bile kendilerini değiştirmesi, göz açıp kapayıncaya kadar hızla büyüyen ekonomik güçler haline gelmeleri de mümkündür.²²

SONUÇ

Sırasıyla tarımın ve sanayinin egemen olduğu ekonomilerde günümüzde bilginin egemenliği görülmektedir. Artık büyük fabrikalar, büyük alanlar, büyük üretimleri olan işletmeler değil en iyi stratejiyi takip edenler, pazarlama, tedarik vb. sistemlerini en iyi kuranlar ve çalışanlarından en iyi yararlananlar rekabette öndedirler. İnsanların kas gücü değil beyin gücü işletmeler için önemli konuma gelmiştir. Maddi sermayeden daha çok entelektüel sermayeye sahip olan işletmeler söz sahibi olmaya başlamışlardır. Ekonomik yönden güçlü olan ülkelerin bilgi sektörlerinin toplam istihdamda yjr ağırlıkları paylara baktığımızda bilgi sektörünün ve bilgi işçilerinin dünya platformunda ne kadar önemli bir konuma geldiği açıkça görülmektedir. Bu cümleden olarak gerek işletmelerin gerekse ülkelerin güçlü olabilmesi için yapması gereken iş hiç şüphesiz bilgi çağının gerektirdiği şekilde beyinleri yönetebilmek olacaktır.

KAYNAKLAR

- AYDIN, Emin, *Değişen Bilgi Toplumu*, Beta, İstanbul, 1996.
 DÜĞER, İ.Hakkı, *Stratejik Düşünce Analizi*, DPÜ-İİBF Yayınları, Kütahya, 1998.
 GATES, Bili, *Önümüzdeki Yol*, Arkadaş Yayınları, Ankara, 1999.
 ÇOBAN, Hasan, *Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1997.
 DRUCKER, Peter F., *Yeni Gerçekler*, Türkiye İşbankası Yayınları, Ankara, 1992
 DRUCKER, Peter F., *Bilgi İşçi ve Bilgi Toplumu*, İpek Yolu Dergisi (KTO), Sayı:134, Nisan 1999, s.41
 İTO, *Bilgi Ekonomisinde Elektronik Ticaret*, İTO Yayınları, İstanbul, 1998.
 ÖZTÜRK, Azim, *Küreselleşen Dünyada Yöneticilik*, Adana Nobel Kitabevi, Adana, 1998.
 SABANCI, Sakıp, *Başarı Şimdi Aslanın Ağzında*, Mart Yayınları, İstanbul, 1998.
 SARIH AN, HALİME İ., *Teknoloji Yönetimi*, Desnet Yayınları, İstanbul, 1998.
 TOFFLER, Alvin-Heidi, *Yeni Bir Uygarlık Yaratmak*, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 1994.
 TOFFLER Alvin, *Ekonominin Çöküşü*, İnsan Yayınları, İstanbul, 1991.
 UZGÖREN, Ergin, "Bilgi Toplumunda Uluslararası Rekabet Edebilirlik Avantajının Yaratılmasına Yönelik Stratejik Yaklaşım: Devingen Yaratıcılık", DPÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Ocak 99

²² Peter, DRUCKER, *Bilgi İşçi ve Bilgi Toplumu*, İpek Yolu (KTO Dergisi), sayı: 134, Nisan 1999, s.41